

PERCEPCIA SUBURBANIZAČNÉHO PROCESU V POHRANIČNOM REGIÓNE BRATISLAVY A JEHO POTENCIÁL

PERCEPTION OF SUBURBANIZATION PROCESS IN THE BORDER AREA OF
BRATISLAVA AND ITS POTENTIAL

Ing. arch. Michal Czafík, Ph.D.; doc. Ing. arch. Zuzana Tóthová, Ph.D.

ABSTRAKT

Suburbanizačný proces v pohraničnom regióne Bratislavy mení charakter pôvodného územia dotknutých mestských častí. Nová výstavba narúša pôvodnú zástavbu, pôvodné obytné prostredie mení na nové. Tento fakt sa primárne dotýka autochtónneho obyvateľstva. Príspevok a realizovaný výskum odhalil vnímanie rozrastania mestských častí obyvateľstvom a odkryl potenciál pohraničného regiónu.

Klíčovú slova: *Suburbanizácia, Bývanie, Bratislava, Pohraničný región*

ABSTRACT

Suburbanization processes in the border area of Bratislava is changing the character of the original territory of the affected urban neighbourhood. New development disrupts the original build-up areas, original residential environment changes to the new. This primarily affects indigenous population. Our research revealed the perception of population growth in urban areas and uncovered the potential of border region.

Key words: *Suburbanization, Housing, Bratislava, Border area*

1 ÚVOD

Výstavba nových rezidenčných lokalít v zázemí Bratislavy je jedným z najviditeľnejších prejavov suburbanizácie na Slovensku. Tento proces rozrastania sa prímestských častí v sebe nesie mnoho rizík, ktoré už boli spomenuté v odborných publikáciách (Hnilička, 2005). Vnímaniu bytovej výstavby v kontexte suburbanizačných procesov nebola doposiaľ v slovenskom prostredí venovaná bližšia pozornosť.

„V dôsledku sídelnej expanzie prichádza jednak k ekonomickému zhodnocovaniu prímestských štruktúr (a následne k ich prosperite), k zvyšovaniu kvality technickej infraštruktúry územia a k jeho novému funkčnému využitiu, ale na druhej strane vzhľadom na nedostatky, ktoré súčasný suburbanizačný proces vykazuje, má aj množstvo negatívnych dopadov.“ [Bacová, 2009, s.3]

Architektúra s adjektívom obytná v sebe nesie primárny odkaz spojený s interpretáciou tohto pojmu. Obytné budovy, ich väzba na človeka v čase a priestore sú významným determinantom tvorby kvalitného obytného prostredia.

V oblasti výskumu potenciálov suburbánneho priestoru pohraničnej oblasti Rakúsko - Slovensko sme preto pristúpili k participácii s obyvateľstvom prostredníctvom dotazníkového výskumu. Anketa prebehla v štyroch mestských častiach, ktoré sú problematikou dotknuté v najväčšej miere: Čunovo, Jarovce, Rusovce a Devínska Nová ves. Cieľom bolo zapojenie obyvateľstva do výskumného procesu ako jeden z významných činiteľov určujúcich ďalší rozvoj pohraničného regiónu v oblasti urbanizmu a architektúry.

„Novopostavené bytové a rodinné domy nerozširujú obce len o nové ulice, ale výrazne zasahujú do funkčnej a sídelnej štruktúry a radikálne menia vidiecky výraz jednotlivých obcí.“ [Šveda, 2011, s.13]

Masívnou výstavbou suburbánnych zón dochádza aj k zmenám vo vnímaní tohto faktu obyvateľstvom. Už v zásadách Aténskej charty z roku 1933 boli základom fungujúceho (funkcionalistického) mesta štyri základné oblasti: bývanie, práca, rekreácia a doprava. V realizovanom dotazníku tvorili tieto oblasti ťažisko kladených uzatvorených otázok.

2 METODIKA TVORBY DOTAZNÍKA

Dotazníkový výskum bol realizovaný v období máj až november 2015. Veková štruktúra respondentov bola determinovaná plnoletosťou. Počet dotazovaných ľudí bol 100, pričom jedna domácnosť mala jedno zastúpenie. Každá mestská časť mala 25 respondentov. Základnou podmienkou bolo, aby respondenti boli obyvateľmi mestskej časti a to s trvalým alebo prechodným pobytom.

Zvolená metóda distribúcie tlačeného dotazníka k obyvateľom bola osobným stretnutím a poštou do vopred vytípaných lokalít v mestských častiach, aby bola zaručená stopercentná návratnosť. Respondenti boli vyberaní tak, aby ich bydliská boli rozptýlené po celej mestskej časti v nových i pôvodných častiach zástavby. Otázky boli členené do spomínaných okruhov: bývanie, práca, voľný čas a rekreácia, doprava a demografia. Svojou štruktúrou boli uzavreté s jednoduchým a viacnásobným výberom a s ponúkanými variantmi odpovedí. Všetky kroky pri tvorbe dotazníka boli s úmyslom dosiahnuť čo najvyššiu validitu údajov.

VEK	18-29	30-39	40-49	50-59	60-69	POHLAVIE	MUŽI	ŽENY
RESPONDENTI (%)	29	26	20	21	4	RESPONDENTI (%)	49	51

VZDELANIE	ZÁKLADNÉ	STREDOŠKOLSKÉ	S MATUREITOU	VYSOKOŠKOLSKÉ	RODINNÝ STAV	SLOBODNÝ/Á	ŽENATÝ/ VYDATÁ	ROZVEDENÝ/Á	OVDOVELÝ/Á	ŽIJÚCI S PARTNEROM
RESPONDENTI (%)	0	19	53	28	RESPONDENTI (%)	27	62	7	0	4

BYDLISKO	TRVALÉ BYDLISKO	PRECHODNÉ BYDLISKO	DOMÁCNOSŤ	RODINNÝ DOM	BYTOVÝ DOM
RESPONDENTI (%)	95	5	RESPONDENTI (%)	81	19

Obr.2 Demografické vyhodnotenie dotazníkového výskumu

Najviac respondentov z jednotlivých domácností bolo zastúpených vo vekovom intervale 18-29 rokov (29 %). Naopak najmenej respondentov bolo v intervale 50-59 rokov (21 %) a v intervale 60-69 rokov, len (4 %). Aj tieto percentuálne údaje poukazujú na fakt, že pohraničná oblasť sa javí z geografického hľadiska atraktívnejšia pre mladých ľudí a strednú generáciu. Dôležité postavenie seniorov vo vybraných lokalitách z hľadiska bývania však nie je vôbec vylúčené, ale má klesajúcu tendenciu vzhľadom k nárastu domácností mladých rodín.

Kým v minulom storočí bolo obyvateľstvo dotknutých oblastí menej vzdelané a viac sa práca viazala na poľnohospodársku pôdu a remeslá, dnes predstavuje obyvateľstvo vzdelanejšie vzorku (vysokoškolsky vzdelaných ľudí 28%, stredoškolsky vzdelaných s maturitou 53 %, stredoškolsky vzdelaných 19%).

Zo vzorky respondentov možno konštatovať, že 62 % opýtaných žije v manželskom vzťahu. Stále viac zastúpenejšou skupinou sa stávajú aj slobodní ľudia (27%). Preferovaná individuálnosť životného štýlu by sa mala prejavovať i v nových formách bývania. Je nutné počítať s formami bývania pre mladé rodiny i slobodných, či ľudí žijúcich v domácnosti s partnerom.

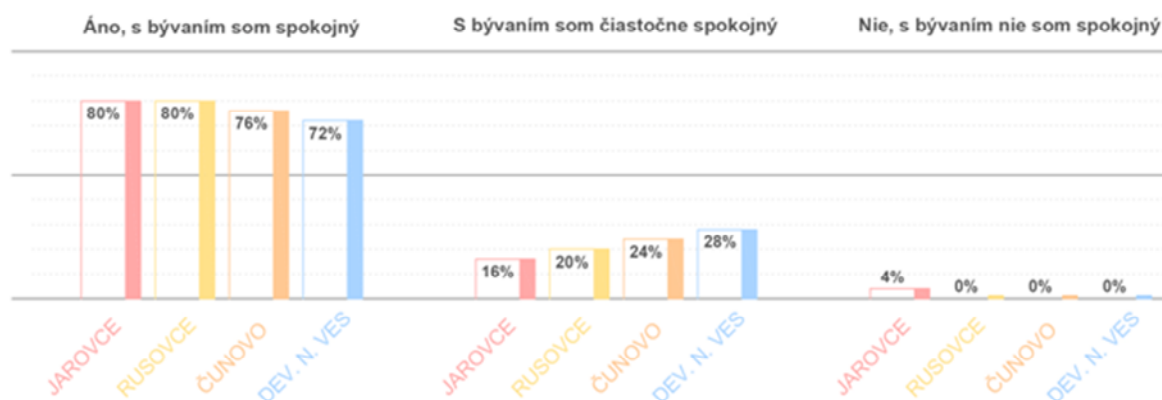
3 DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ A POTENCIÁL BYTOVEJ VÝSTAVBY

„Suburbanizáciu môžeme chápať ako komplexný transformačný proces, ktorý pod vplyvom redistribúcie obyvateľstva pretvára ako sociálno-demografické, tak aj fyzické prostredie krajiny za hranicami kompaktné zastavaného územia mesta z vidieckeho na (pred)mestské, suburbánne.“ [Šveda, 2011, s.13]

V rámci pohraničnej oblasti Rakúsko – Slovensko sa do suburbánnej zóny Bratislavy zahŕňajú aj nami skúmané mestské časti (Jarovce, Rusovce, Čunovo, Devínska Nová Ves), ktoré majú prevažne charakter vidiecky a sú od mesta oddelené neurbanizovaným územím. Napriek tomu, že administratívne patria tieto obce do katastrálneho územia Bratislavy, svojím charakterom sa neodlišujú od okolitých vidieckych obcí tiahnucích sa pozdĺž spoločných hraníc troch štátov (Rakúsko - Maďarsko - Slovensko). Z hľadiska suburbánneho rozvoja predstavujú najatraktívnejšie územie, keďže poskytujú súčasne výhody mesta (mestská hromadná doprava), ale aj vidieka (poľnohospodárska pôda, lesy, vodné prvky). Nová bytová výstavba realizovaná v posledných rokoch však začala výrazne pretvárať sídelnú a funkčnú štruktúru týchto obcí v zázemí Bratislavy.

Dôvodom pre uplatnenie nových stavebných štruktúr s potenciálom ďalšej expanzie v urbanizovanom území je vysoká požiadavka na výstavbu zo strany obyvateľstva a atraktivita regiónu s medzinárodným významom. „Vzhľadom na fakt, že obytná funkcia predstavuje najvyšší podiel zo zastavaného územia miest, je nutné venovať sledovaniu jej intenzity mimoriadnu pozornosť.“ [Štefancová, Görner, 2015, s.46] Vstupom novej výstavby do pôvodného územia dochádza často k napätiu medzi pôvodným a novým obyvateľstvom, ale i k markantnej diverzite starej a novej urbanistickej štruktúry. Do pôvodne vidieckeho prostredia prenikajú nové mestské prvky, ktoré vizuálne pretvárajú obce prostredníctvom odlišnej architektúry a využitia pozemkov novými majiteľmi.

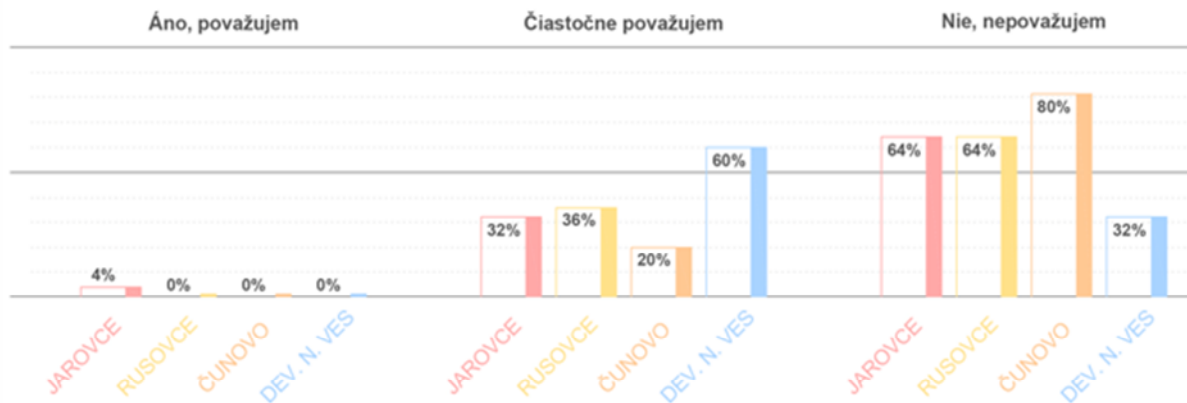
Úvodnou otázkou dotazníka sme zisťovali spokojnosť obyvateľstva s bývaním v ich mestskej časti so zreteľom k uvedeným faktom.

Obr. 1 Ste spokojný s bývaním vo vašej mestskej časti

Možno jednoznačne konštatovať, že miestne obyvateľstvo prejavuje veľkú spokojnosť s kvalitou bývania a spôsobom života v tejto oblasti. Veľká väčšina respondentov obýva pôvodnú resp. historickú časť týchto mestských častí. Kladom je, že pôvodné obyvateľstvo prejavuje odlišné vnímanie novej výstavby a dokáže toto prostredie vnímaním porovnávať. Opozitom je obyvateľstvo s adjektívom "prist'ahované", bývajúce najčastejšie v rodinných domoch v novovytvorených obytných častiach, ktoré obývalo predtým bytový sektor. Ich pohľad na problematiku bývania v týchto lokalitách je značne skreslený.

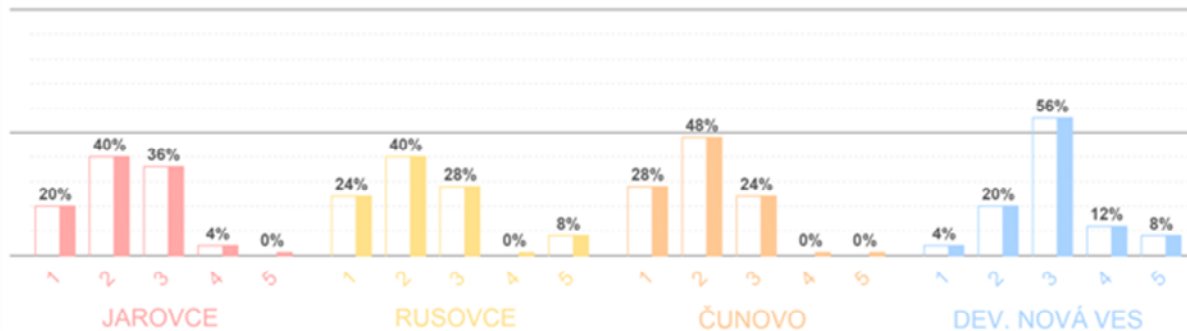
Súčasná výstavba prináša zo sebou nové impulzy, ktoré majú výrazný dopad i na dotknutých obyvateľov. Na základe tohto aspektu sme položili respondentom otázku: Považujete súčasnú narastajúcu výstavbu za prostriedok zvyšovania kvality života vo vašej mestskej časti?.

Obr.2 Považujete súčasnú narastajúcu výstavbu za prostriedok zvyšovania kvality života vo vašej mestskej časti?

Z grafického znázornenia jednoznačne vyplýva negatívny postoj k súčasnému spôsobu výstavby. Charakteristický je predovšetkým tvorbou neplnohodnotného obytného prostredia. V rozhovoroch s občanmi je vnímateľný odpor - averzia voči spôsobu výstavby súčasných nových stavebných štruktúr, nie však k ich samotnej výstavbe. Pôvodné obytné prostredie malo tradíciu väzby na charakteristické znaky, ktoré vyplývajú z historických poznatkov (poľnohospodárstvo, výroba, rímske pamiatky, národnostné menšiny a iné...), Tieto aspekty je nutné brať pri tvorbe nových modelov bývania do úvahy v plnej miere. Znak vidieckosti pôvodných urbanistických štruktúr v suburbánných zónach hlavného mesta sú jasne čitateľné a nepopierateľné.

Rozvoj dotknutého územia bol skúmaný v dotazníkovej položke. Respondenti hodnotili kvalitu a rozvoj výstavby obytného prostredia v stupnici od 1- úplne negatívne až po 5-úplne pozitívne.

Obr.3 Ako hodnotíte rozvoj mestskej časti v posledných rokoch z hľadiska výstavby rodinných a bytových domov?

Respondenti prejavili viac negatívny postoj ku kvalite rozvoja nových štruktúr vo všetkých mestských častiach. Potvrďuje to viacero znakov, ktoré sú pre ľudí bez architektonického vzdelania ťažko odborne identifikovateľné, ale pocitovo vnímateľné. Prvým urbanistickým znakom je urbanistická nekvalita. Je určená nekonceptným prístupom pri výstavbe obytných zón, respektíve chýbajúcimi regulačnými územno-plánovacími nástrojmi. Svojím správaním a architektonickým riešením sa voči pôvodnému okoliu skôr uzatvárajú (vysoké oplotenie, nepriehľadné oplotenie, charakter

uzavierateľných ulíc rampami, až po nerešpektovanie uličných a stavebných čiar a pod.). Súčasná výstavba tak zvyšuje sociálnu izoláciu od pôvodnej zástavby. Druhým znakom je ich samotné tvarovanie, čiže popieranie pôvodných výrazových a kompozičných prvkov stvárnenia typické pre danú lokalitu a genius loci, časté sú prejavy katalogizácie v architektúre rodinných domov. Tretím znakom je nerešpektovanie potrieb spojených s bývaním, a to absencia priestorov spoločenských so sociálnym významom ako základnou potrebou pri bývaní tohto typu.

Jednou z charakteristických črt nekvality sledovaných suburbánnych rezidenčných štruktúr je jednoznačne absencia verejných priestorov a ich rôznorodosti. Sú miestom stretávania sa a fenoménom dôležitým pre kvalitu života v jednotlivých obciach.

„Pod verejnými priestormi rozumieme priestory v urbanistickej štruktúre sídiel, ktoré sú nezastavané, otvorené a prístupné všetkým občanom. Okrem základnej komunikačnej funkcie plnia celý rad ďalších funkcií. Patria sem aj ulice, námestia, parky, verejné záhrady, ihriská, alebo vstupné predpriestory areálov a budov.“ [Miková, Paulíková, Paulíniová, 2010, s.9]

„Miera nárokov na obytné prostredie sa v priebehu času mení. Záleží na miere rozvoja daného spoločenstva ako aj na individuálnych subjektívnych nárokoch a potrebách obyvateľov. Obytná štruktúra ako súčasť umelého prostredia môže pôsobiť aj deštruktívne na životné prostredie, takže v súčasnosti je preferovaný environmentálny prístup.“ [Selcová, 2015, s.33]

Problém verejných a poloverejných priestorov a možné riešenia priestorov rôznej otvorenosti a prístupnosti v rámci nových obytných štruktúr v suburbanizovaných obciach sme sa pokúsili vyjadriť v modelových projektoch pre jednotlivé pohraničné obce, ktorým sme sa venovali vo výskume. Okrem riešenia „vidieckeho“ uličného profilu s formou priedomia sa v návrhoch vo veľkej miere venovala pozornosť poloverejným priestorom zohľadňujúcich život menších komunít a podporu ich socializácie.

4 ROZVOJOVÝ POTENCIÁL DOPRAVNEJ INFRAŠTRUKTÚRY A VYBAVENOSTI

Potenciál výstavby mestských častí v pohraničnom regióne je ovplyvnený aj dopravnou infraštruktúrou. Tá je závislá od počtu automobilov pohybujúcich sa na komunikáciách a počtu osôb premiestňujúcich sa primárne za prácou, rekreáciou a bývaním.

„Problémom Bratislavy je chýbajúci koncept komplexného transportného systému (integrovanej dopravy) a následná absencia prepojení medzi železničnou, autobusovou a automobilovou dopravou.“ [Bacová, Vráblová, Puškár, 2015, s.20]

Hodnotiť dopravnú infraštruktúru je nutné z viacerých hľadísk: doprava k cestám medzinárodného významu, doprava vo vzťahu k hlavnému mestu a doprava v rámci samotnej mestskej časti. Pri realizovanom výskume bol zohľadnený aj spôsob dopravy a jeho intenzita využívania (osobná doprava, mestská hromadná doprava, bicykel a pod.).

V participatívnom výskume s obyvateľmi mestských častí sme zisťovali počty súvisiace s presúvaním sa za prácou mimo mestskú časť. V dotazníkovom výskume sa vyjadrilo najviac respondentov, až 67%, že za prácou dochádzajú v rámci mestských častí hlavného mesta. Druhou skupinou bolo 26 % opýtaných, ktorí necestujú za pracovnou činnosťou mimo mestskú časť. V tejto skupine sú obyvatelia zamestnaní buď priamo v mestskej časti, resp. uprednostňujú prácu doma, alebo sú nezamestnaní. Ostatná vzorka respondentov, čo predstavuje 7%, cestuje za prácou do zahraničia resp. mimo územia Bratislavy. Z využívaných dopravných prostriedkov na presun do práce využívajú obyvatelia približne rovnako mestskú hromadnú dopravu 44% ako osobnú automobilovú dopravu 42%.

Motocykel, bicykel alebo chôdzu využíva približne 17% opýtaných. Ide o ľudí, ktorí vykonávajú pracovnú činnosť prevažne vo svojej blízkosti, resp. vo svojej mestskej časti.

Za negatívum vo všetkých mestských častiach považujú obyvatelia výstavbu komunikácií v nových obytných štruktúrach. Cesty nedosahujú potrebné dimenzie pre osobné automobily a potláčaná je aj cyklo doprava a peší pohyb na chodníkoch. Chodníky na viacerých uliciach absentujú. Podobne negatívne vnímajú obyvatelia výskumného pohraničného regiónu narastajúci počet automobilov a neriešenie statickej dopravy vo verejných priestoroch ulice. Pozitívnym faktom je z pohľadu dopravy obsluha mestských častí mestskou hromadnou dopravou.

Demografickým trendom v posledných rokoch je presun obyvateľov do blízkych obcí za hranicami Slovenska za účelom bývania a služieb. Z toho vyplývajú i požiadavky na regionálnu dopravu SR-Maďarsko, SR-Rakúsko. Jej aktuálne možnosti vnímajú obyvatelia taktiež pozitívne.

Požiadavka budovania plnohodnotných obytných ulíc so segregáciou dopravy je opodstatnená i voľnočasovými aktivitami obyvateľov. V otázke: "Ako najradšej trávite voľný čas?" odpovedalo 34 % respondentov, že svoj čas trávi najčastejšie bicyklovaním a 31 % opýtaných prechádzkami. Ostatné zastúpenie medzi respondentami mali prírodné kúpaliská (7%), šport (4%), rodina a nákupy (8,%) a iné.

Výskumná vzorka mestských častí pohraničného regiónu má veľký potenciál i v prírodných prvkoch a vo väzbe na vodné prvky. Prírodné jazerá, potoky a rieka Dunaj v kontakte s prírodnými lesmi predurčujú jednotlivé suburbánne lokality na rozvoj voľnočasových a športových aktivít. Atraktivitu potenciálnych nových foriem bývania je nutné podporiť budovaním cyklotrás, náučných chodníkov a pod. Navrhovanie zelených verejných a poloverejných plôch s možnosťou rôznych voľnočasových aktivít do nových obytných štruktúr podporuje kvalitu obytného a sociálneho prostredia.

Funkcia bývania v sebe zahŕňa i potrebu využívania jednotlivých zložiek občianskej vybavenosti, ktoré sú potrebné pre uspokojenie základných ľudských potrieb. Otázka hodnotenia občianskej vybavenosti bola skúmaná vo vymedzenom regióne a v každej mestskej časti individuálne Čunovo, Rusovce, Jarovce a Devínska Nová Ves. Za základné zložky boli považované: obchod, služby, školstvo, kultúra, šport, administratíva, reštaurácie.

Jarovce, Rusovce a Čunovo svojím charakterom možno hodnotiť spoločne. Za výrazné negatívum považujú ľudia nedostatok možností v oblastiach obchodu a služieb. Absencia možností nákupu potravín a využívania základných služieb má za následok častejšie cestovanie obyvateľov do vybavenejších, často väčších mestských častí, resp. centrálnej mestskej zóny. Školstvo je hodnotené prevažne neutrálne. V mestskej časti Čunovo je hodnotené veľmi negatívne, keďže v mestskej časti nie je základná škola. Demografický vývoj a nárast počtu mladých ľudí ukazujú, že potreba výstavby a zväčšovania kapacít v súčasných školských a predškolských zariadeniach je nevyhnutná. Kladnejšie je hodnotená zložka kultúry. Všetky mestské časti majú odkaz v histórii a spätý je s národnostnými menšinami a zvyklosťami tunajšieho obyvateľstva. Každoročne konané chorvátske kultúrne slávnosti, hodové slávnosti a pod. ponúkajú obyvateľom mimoriadny zážitok a vytvárajú sociálne prostredie s medzinárodným významom. Rovnako pozitívnejšie hodnotia respondenti športové aktivity a možnosti v blízkosti svojho bydliska. Vyplýva to z rozvojového potenciálu mestských častí v oblasti športu a výstavby športových plôch a zariadení v posledných rokoch (futbalové ihrisko, detské ihriská, multifunkčné športové plochy, workoutové ihriská pod.).

V Devínskej Novej Vsi je vnímanie občianskej vybavenosti odlišné. Je to dôsledkom vyššieho počtu obyvateľstva. Obchod a služby sú tu vnímané výrazne pozitívnejšie, rovnako i školstvo (nachádzajú sa tu školské a predškolské zariadenia i stredné školy). Zaujímavým faktom vyplývajúcim

z dotazníkového výskumu je nedostatok kultúrnych podujatí. Športové možnosti sú vnímané neutrálne.

Komplexne možno konštatovať, že obyvatelia sú spokojní so službami stravovania (reštaurácie, pohostinstvá, cukrárne a pod.) Vyplyva to z možností turizmu v blízkých lokalitách.

5 PROGNOZA ŽELATEĽNÉHO VÝVOJA

Prvá dekáda 21. storočia priala na Slovensku intenzívnej suburbanizačnej aktivite. „*Ekonomicky aktívni obyvatelia zo suburbánných oblastí dochádzajú väčšinou do mesta, naopak nižšie vrstvy z mesta, ktoré nemajú finančné prostriedky na bývanie v suburbánných zónach, prichádzajú pracovať do primárneho sektora do skladového hospodárstva a veľkoobchodu mimo mesta.*” [Gajdoš, Moravanská, 2011, s.20]

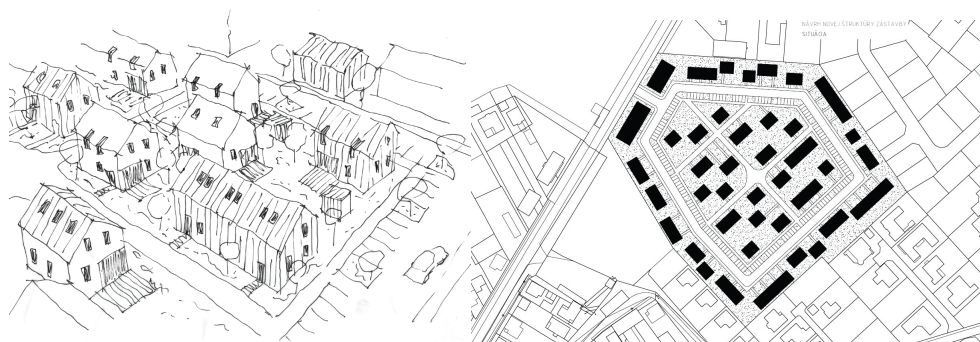
V súčasnosti sa však objavujú znaky spomalenia, prehodnocovania typov a foriem výstavby. Relatívne malé pozemky a tým aj hustota priestorov nenaplnili túžbu mnohých rodín po vyššom štandarde bývania a kvality života. Investori (v rámci developerských projektov) zápasia aj s ťažším predajom novostavieb v niektorých lokalitách. Prvotný nápor postupne strieda racionálne uvažovanie a hlavne dôraz na kvalitu nehnuteľnosti a prostredia. V tomto procese sú nami sledované lokality mestských častí Bratislavy vo výhodnej polohe, keďže sú obsluhované mestskou hromadnou dopravou a nie sú závislé na individuálnej doprave a časové straty presunov do mesta sú minimálne. Disponujú súčasne aj vysokou kvalitou prírodného vidieckeho prostredia.

Na základe sociálno – demografických ukazovateľov jednotlivých obcí pohraničného regiónu Bratislavy (Štatistický úrad SR) je zrejme veková štruktúra obyvateľstva, ktorá smeruje k potrebe umiestňovania rôznych foriem bývania pre starších obyvateľov. Vhodné formy sú nielen domy seniorov, ale aj formy chráneného bývania, resp. možnosti samostatného bývania seniorov a vytvárania ich spoločenstiev vo forme cohousingu. Pre následný demografický vývoj jednotlivých obcí (zvýšenie počtu ekonomicky aktívneho obyvateľstva, zníženie mortality, apod.) je však nevyhnutné smerovať rozvoj v oblasti bytovej výstavby v rámci nových foriem bývania aj v rôznych kombináciách funkcií a veku obyvateľov. Vhodné sú kombinácie bývania mladých rodín a starších obyvateľov, bývania a práce, bývania a vybavenosti s dopĺňaním služieb, ako je školstvo, kultúra a šport v jednotlivých lokalitách.

Spôsob novej výstavby v suburbánnom prostredí by sa dal charakterizovať v troch základných variantoch, a to:

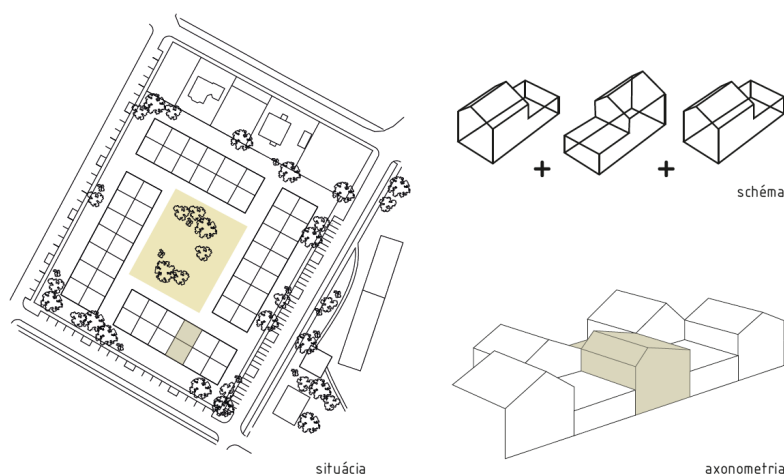
- Výstavba rezidenčných lokalít s rodinnými domami na kľúč (developerské projekty)
- Individuálna výstavba na parcelách, ktoré sú ponúkané investormi v nových rozvojových lokalitách
- Individuálna výstavba na voľných parcelách v rámci existujúcej zástavby.

Pri výstavbe v nových rozvojových lokalitách aj nami realizovaný prieskum ukazuje požiadavky obyvateľov na vytváranie plnohodnotných obytných ulíc s vkladáním zelene, vhodných ako pre peších, tak aj pre cyklistov a automobilovú dopravu. Takýto typ ulice – forma dedinskej (vidieckej) komunikácie – vytvára prirodzené priestory pre sociálne spolužitie a približuje sa pôvodnej vidieckej forme života.

Obr.3 Návrh nového obytného prostredia, Jarovce. Autori: Matej Vitko, Zuzana Tóthová

Pri súčasnom spôsobe výstavby v sledovanej lokalite dochádza skôr k posilňovaniu individualizácie a strate sociálnej súdržnosti. Jednou z príčin je dochádzanie za prácou, nákupmi a do školských a predškolských zariadení, čo má nepriaznivé dopady na kontakty a vzťahy medzi deťmi, ľuďmi v obci a má nepriaznivé dopady aj na identitu s obcou. Z toho vyplýva jednoznačne nutnosť posilniť štruktúru obcí občianskou vybavenosťou. Obce aj svojou existujúcou stavebnou substanciou dávajú potenciál vkladania funkcií do pôvodných objektov, ktoré môžu mať následne aj viac ako len miestny význam.

Obr.4 Návrh novej obytnej skupiny, Čunovo. Autori: Barbora Čelková, Zuzana Tóthová

Výskum ukázal, že len jednoduchá adícia občianskej vybavenosti do existujúceho prostredia novovybudovaných rozvojových lokalít nevyrieši problémy, ktoré pri suburbanizácii sledovaných pohraničných mestských častí vznikajú v demografiko - sociálnej oblasti. Pre plnohodnotný život suburbíí je preto nutné okrem riešenia infraštruktúry a občianskej vybavenosti generovať nové formy bývania disponujúce okrem súkromných pozemkov aj verejnými a poloverejnými priestormi pre podporu komunitného života. Dokážeme tým eliminovať vplyv mestského spôsobu života na život v obciach a zachovať pozitívne charakteristiky prostredia, ktoré vedú obyvateľov k migrácii do suburbíí v pohraničnom území Bratislavy.

6 (PO)TREBA BÝVAŤ

Výskum bývania v pohraničnom regióne participáciou s obyvateľmi ukázal jasný odkaz. Obyvateľom dotknutých zón neprekáža výstavba nových stavebných štruktúr spojená s potrebou bývania pre nové sociálne skupiny. Negatívom je skôr vnímanie spôsobu aktuálnej výstavby v celom jej rozmere od urbanizmu až po architektúru. Mnoho obyvateľov v rozhovoroch potvrdzuje opodstatnenosť rozvoja regiónu nie len v oblasti bývania, ale i v ostatných dotazovaných sektoroch: práca, doprava, rekreácia.

Potenciál mestských častí ponúka spoluprácu a rozvoj vo forme cezhraničnej suburbanizácie nie len s Rakúskom, ale i Maďarskom. V európskom meradle atypický stret (trigón) regiónov ponúka možnosti rozvoja v nadnárodnom význame, v ktorom jednu z hlavných aspektov zohráva participácia obyvateľstva odzrkadlená v procese bývania.

Použitá literatúra

- [1] BACOVÁ, A.: Suburbanizačný proces Bratislavy / Der Suburbanisierungsprozess in Bratislava, Prípadová výskumná štúdia, FA STU, 2009, s.3
- [2] BACOVÁ, A., PUŠKÁR, B., VRÁBLOVÁ, E.: Nové modely bývania. Praha: Gasset, 2015. 265 s.
- [3] GAJDOŠ, P., MORAVANSKÁ, K.: Suburbanizácia a jej podoby na Slovensku. 2011, Vydavateľstvo SAV, Bratislava, s.20
- [4] MIKOVÁ, K., PAULÍKOVÁ, M., PAULINIOVÁ, Z.: Verejné priestory. Ako tvoriť priestory s príbehom, pre ľudí a s ľuďmi, Nadácia EKOPOLIS v rámci projektu UrbSpace. Banská Bystrica, 2010, s.136
- [5] OČOVSKÝ, Š.: Zmeny sídelnej štruktúry v zázemí Bratislavy, In: Geographia Slovaca, č.7, 1994, s.119 -125
- [6] OUŘEDNÍČEK, M.: Suburbanizace Prahy. Sociologický časopis, roč.39, č.2, s.235-253
- [7] SELCOVÁ, L.: The Process of Hybridization in Sustainable Urban Residential Environment. In: Applied Mechanics and Materials ISSN: 1662-7482, Vol. 820, pp 33-38, 2016 Trans Tech Publications, Switzerland
- [8] ŠTEFANCOVÁ, L., GÖRNER, K.: Intenzifikácia a mestskosť ako princípy udržateľnosti. In: Eurostav 5/2015 - Udržateľnosť v architektúre a vo výstavbe, ročník 21, číslo 5, 2015, 80s.
- [9] ŠVEDA, M.: Časové a priestorové aspekty bytovej výstavby v zázemí Bratislavy v kontexte suburbanizácie, In: Urbanismus a územní rozvoj, ročník XIV, č. 3/2011, s.13-22